

Iconografia

Codi: 100541
Crèdits: 6

2024/2025

Titulació	Tipus	Curs
2500239 Història de l'Art	FB	1

Professor/a de contacte

Nom: Nuria Llorens Moreno

Correu electrònic: nuria.llorens@uab.cat

Equip docent

Miguel Carceller Sindreu

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No n'hi ha. És recomanable, però, tenir nocions de llengües estrangeres per a poder consultar la bibliografia especialitzada.

Objectius

Contextualització:

L'assignatura, de formació bàsica, s'inclou dins de la matèria "Art" (30 crèdits ECTS) i en ella s'estudia el concepte de mite i els seus tipus fonamentals apareguts tant en algunes cultures no europees, com en l'antiguitat clàssica grega i romana. Igualment, es posarà el focus en l'origen i desenvolupament dels programes iconogràfics del cristianisme i la representació de tots ells. La matèria proposa l'anàlisi, a través d'aquests repertoris simbòlics, dels elements bàsics que formen part de la producció artística a través del coneixement dels diferents llenguatges pagans i cristians i la seva plasmació en les arts.

Els continguts de l'assignatura s'han plantejat al voltant de dos punts bàsics:

I. Reconèixer la importància que la iconografia té com a disciplina instrumental de la història de l'art per tal de fer una adequada lectura de les imatges.

II. Entendre que la iconografia esdevé l'eina complementària per a poder assimilar les fórmules d'expressió i el significat de les obres d'art estudiades a les altres assignatures.

Objectius:

- Capacitar l'estudiant per a reconèixer els cicles iconogràfics més habituals de l'art.
- Aplicar els continguts teòrics de l'assignatura a la pràctica de l'anàlisi de la imatge.
- Conèixer els recursos bibliogràfics propis de la disciplina.
- Dominar els principals repertoris iconogràfics.
- Plantejar la diversitat i la problemàtica de les imatges en les diferents cultures.
- Domini d'una terminologia històrico-artística adequada.

Competències

- Aplicar el domini de l'instrumental crític i metodològic fonamental per comprendre i narrar la història de l'art i per reflexionar sobre la professió de l'historiador de l'art.
- Aplicar metodologies científiques pròpies de la disciplina de la història de l'art
- Demostrar que es coneix la història de les idees artístiques i els principals corrents teòrics que han impulsat la reflexió sobre l'art, el cinema, els seus creadors i el seu públic al llarg de la història.
- Expressar coneixements específics sobre l'origen, l'evolució i els diversos camps d'estudi de la història de l'art, així com sobre els temes, el vocabulari i els debats clàssics i actuals de la disciplina.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els debats clàssics i actuals de la disciplina.
3. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
5. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic, els seus creadors i els seus receptors en un context cultural determinat.
6. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
7. Aplicar els coneixements sobre idees estètiques i teoria de l'art en l'anàlisi de la imatge artística
8. Demostrar el coneixement de metodologies científiques, fonts i teoria de l'art en la lectura, la crítica i la interpretació formal, iconogràfica i simbòlica de qualsevol imatge artística o cinematogràfica
9. Diferenciar les teories artístiques sobre un fenomen artístic, els seus creadors i els seus receptors en un context cultural determinat.
10. Reconèixer els coneixements metodològics, iconogràfics i de teoria de l'art per fer la lectura d'una imatge artística.
11. Sintetitzar els coneixements sobre l'origen i les transformacions experimentades per la teoria general de l'art i pels diversos camps d'estudi de la disciplina.
12. Treballar en equip, respectant les opinions alienes i dissenyant estratègies de col·laboració.
13. Utilitzar els coneixements de teoria general de l'art en la crítica de la imatge artística.

Continguts

- 1) Introducció. Qüestions de mètode i conceptes generals.
- 2) La semiòtica de les imatges. Aplicació a l'anàlisi de la iconografia de cultures no-europees.

- 3) La tradició clàssica i el seu reflex en l'art: Divinitats i herois.
- 4) La imatge cristiana: d'Orient a Occident.
- 5) La iconografia cristiana: Antic i Nou Testament. Temes hagiogràfics.
- 6) El poder de la imatge i la iconografia del poder.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions teòriques i pràctiques a l'aula	45	1,8	2, 4, 5, 1, 3, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 12
Tipus: Supervisades			
Orientació metodològica i bibliogràfica	5	0,2	2, 4, 1, 3, 6, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi	80	3,2	2, 4, 1, 3, 6, 10
Lectures	12	0,48	2, 4, 1, 3, 6, 8, 10

Sessions teòriques i pràctiques.

Eventuals conferències.

Orientació metodològica i bibliogràfica.

Activitats supervisades.

Nota: "es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura"

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Evidència 1	40 %	1,5	0,06	2, 4, 5, 1, 3, 6, 7, 9, 10, 11, 13

Evidència 2	40%	1,5	0,06	2, 4, 5, 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13
Evidència 3	20%	5	0,2	2, 4, 5, 1, 3, 6, 9, 10, 11, 12

Avaluació continuada

- *Evidència 1:*

Examen 1 (4 punts, 40 % de la qualificació final).

- *Evidència 2:*

Examen 2 (4 punts, 40 % de la qualificació final).

- *Evidència 3:*

Treball consistent en una reflexió (2 punts, 20 % de la qualificació final).

1. La nota final és el resultat de la suma de les qualificacions obtingudes a totes tres evidències. L'alumnat haurà d'obtenir un 3,5 sobre 10 en cadascuna de les activitats per a poder fer mitja. Si l'estudiant només s'ha presentat a alguns dels exercicis (evidències 1, 2 o 3) i els ha superat, obtindrà un "no avaluable" quan la suma global no arribi a l'aprovat o a una qualificació superior. En cas contrari, li constarà la nota que hagi tret.
2. En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.
3. Només té dret a una recuperació - a la data fixada per la Gestió Acadèmica de la Facultat - l'alumnat suspès que s'hagi presentat a totes les evidències obligatòries (1, 2 i 3). La nota màxima a aconseguir a la recuperació és 5.

Avaluació única:

L'avaluació única consisteix en 2 proves:

- Treball individual: 40% de la qualificació final.
- Prova escrita: 60% de la qualificació final.

Procediment de recuperació de l'avaluació única:

1. Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver lliurat totes les proves previstes. Per poder participar al procés de recuperació l'estudiant ha d'haver obtingut una qualificació mitjana final de 3,5.
2. *En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.*

Plagi:

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

Fonts:

ARNAU, Juan (ed.), *Upánisad. Correspondències ocultes*, Alianza, Madrid, 2021.

ARNAU, Juan (ed.), *Bhagavadgita*, Alianza, Madrid, 2020.

ASSOCIACIÓ BÍBLICA DE CATALUNYA, *La Bíblia*, Barcelona, Claret, 1997.

CALVO MARTÍNEZ, José Luis (ed.), *Los cuatro evangelios*, Trotta, Madrid, 2022.

CREPON (ed.), *Los evangelios apócrifos. Crónica del Nuevo Testamento*. Edaf, Madrid, 2019.

HESÍODE, *Teogonia*, La Magrana, Barcelona, 1999.

HOMER, *Odissea*, La Casa dels Clàssics, Barcelona, 2011.

HOMER, *Ilíada*, La Casa dels Clàssics, Barcelona, 2019.

OVIDI, *Metamorfosis*, La Casa dels Clàssics, Barcelona, 2019.

Bibliografia bàsica:

AGHION, Irène - BARBILLON, Claire - LISSARRAGUE, François, *Guía iconográfica de los héroes y dioses de la Antigüedad*, Alianza, Madrid, 1997 (ed. original francesa: 1994).

BALLÓ, Jordi, *La llavor immortal: els arguments universals en el cinema*, Empúries, Barcelona, 1995.

BURKE, Peter, *Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico*, Crítica, Barcelona, 2001.

CALABRESE, Omar. *Como Se Lee Una Obra De Arte, Madrid*, 3a. ed., Ediciones Cátedra, 1999.

CARMONA MUELA, Juan, *Iconografía cristiana. Guía básica para estudiantes*, Colección Fundamentos, núm. 148, Istmo, Madrid, 1998 (hi ha reimpressions posteriors; també ha estat editat per Akal, Tres Cantos - Madrid -, 2008, havent-se reimprès l'any 2012).

CARMONA MUELA, Juan, *Iconografía clásica. Guía para estudiantes*, Colección Fundamentos, núm. 161, Istmo, Madrid, 2000 (reimprès amb posterioritat; també ha estat editat per Akal, Tres Cantos - Madrid -, 2008, havent-se reimprès l'any 2013).

CARMONA MUELA, Juan, *Iconografía de los santos*, Colección Fundamentos, núm. 214, Istmo, Madrid, 2003 (també ha estat editat per Akal, Tres Cantos - Madrid -, 2008, havent-se reimprès l'any 2011).

CASTIÑEIRAS GONZÁLEZ, Manuel Antonio, *Introducción al Método Iconográfico*, Tórculo, Santiago de Compostela, 1997 (2a. ed.; també està editat per Ariel, Barcelona, 1998).

DESROCHES-NOBLECOURT, Christiane, *La Herencia del Antiguo Egipto*, Edhasa, Barcelona, 2006.

DUCHET-SUCHAUX, Gaston - PASTOUREAU, Michel, *Guía iconográfica de la Biblia y los santos*, Alianza, Madrid, 1996 (traduït de l'ed. francesa del 1994; ed. original: 1990).

ESTEBAN LLORENTE, Juan Francisco, *Tratado de iconografía*, Colección Fundamentos, núm. 110, Istmo, Madrid, 1990

FRANCO LLOPIS, Borja - MOLINA MARTÍN, Álvaro - VIGARA ZAFRA, José A., *Imágenes de la tradición clásica y cristiana. Una aproximación desde la iconografía*, Editorial Universitaria Ramón Areces, Madrid, 2018.

GOMBRICH, Ernest Hans, *Arte e ilusión: estudio sobre la psicología de la representación pictórica*, Phaidon Press Limited, London, 2008 (ed. original anglesa: 1960).

GOMBRICH, Ernest Hans, *Los Usos de las imágenes: estudios sobre la función social del arte y la comunicación visual*, Debate, Barcelona, 2003 (ed. original anglesa: 1999).

GRABAR, André, *Las vías de la creación en la iconografía cristiana*, Alianza Forma, núm. 49, Alianza, Madrid, 1985 (ed. original francesa: 1979).

GRANDA, Cristina, *Guía para identificar los santos de la iconografía cristiana* (1ª edición), Cátedra, Madrid, 2018.

GRIMAL, Pierre, *Diccionario de mitología griega y romana*, Paidós, Barcelona, 1981 (ed. revisada per l'autor; ed. original francesa: 1951; publicat en català l'any 2008).

Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, 8 volums dobles, Artemis Verlag, Zurich-Munic, 1981-1997.

PANOFSKY, Erwin, *Estudios sobre iconología*, Alianza Universidad, núm. 12, Madrid, 1972 (ed. original anglesa: 1962).

PLAZA ESCUDERO, Lorenzo de la (coord.), *Guía para identificar los personajes de la mitología clásica*, Cátedra, Madrid, 2016.

PLAZA ESCUDERO, Lorenzo de la (coord.), *Guía para identificar los santos de la iconografía cristiana*, Cátedra, Madrid, 2018.

PLAZA ESCUDERO, Lorenzo de la (coord.), *Guía para identificar las escenas y personajes de la Biblia*, Cátedra, Madrid, 2021.

RÉAU, Louis, *Iconographie de l'art chrétien*, sis volums, Presses Universitaires de France, París, 1955-1959 (traduït al castellà per Ediciones del Serbal, Barcelona, 1996-2000; dels volums 2-6 se n'ha publicat, en castellà, una 2a. ed.: 1999-2002).

VVAA, *The Oxford guide to classical mythology in the arts : 1300-1990s*, Oxford University Press, Nova York, Oxford, 1993.

VVAA, *Lexicon iconographicum mythologiae classicae*, Artemis, Zürich, 1981-1999.

VORÁGINE, Santiago de la, *La leyenda dorada*, Alianza Forma, núms. 29 i 30, Alianza, Madrid, 1982.

WILKINSON, Richard Henry, *Cómo leer el arte egipcio: guía de jeroglíficos del antiguo Egipto*, Crítica, Barcelona, 2004.

WILKINSON, Richard Henry, *Todos los dioses del Antiguo Egipto*, Oberon, Madrid, 2003.

Altres recursos:

Theoi Project.

Theoi Greek mythology --> <https://www.theoi.com>

Universidad Complutense.

Base de Datos Digital de Iconografía Medieval -->

<https://www.ucm.es/bdiconografiamedieval/iconografia-online>

Warburg Institute.

W.I. Iconographic Database --> https://iconographic.warburg.sas.ac.uk/vpc/VPC_search/main_page.php.

Programari

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt

PROVISIONAL